

GGY218 Kırsal Ekonomi ve Kırsal Alan Yönetimi

Prof. Dr. Harun TANRIVERMİŞ - Doç. Dr. Yeşim ALİEFENDİOĞLU

Ankara Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Gayrimenkul Geliştirme ve Yönetimi Bölümü

Cumhuriyet Döneminde Arazi-İnsan İlişkileri

- 1955 yılında yapılan değişiklik sonucu kanun sadece devlet arazilerini dağıtılacak arazi “rezerv”i olarak gören bir kimlik aldı.
- Kanunun yürürlükte kaldığı 28 yıl içinde köylüye dağıtılan 2,2 milyon hektar arazinin, ancak 5,4 bin hektarı yani takriben % 4’ü özel mülklere ait olup kamulaştırılan arazidir. Vakıflar, Özel İdareler ve Ziraat Bankası’ndan 13.200 hektar arazi kamulaştırılmıştır.
- Kalan kısmı ise Hazine arazisinden dağıtılan arazilerdir. Buna göre 1945 Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu’nun özel mülklerle ilgili maddesi hemen hemen hiç uygulanmamıştır.

Cumhuriyet Döneminde Arazi-İnsan İlişkileri

- Arazi dağıtılan aile sayısı 432.117'dir ve aile başına dağıtılan arazi ortalama 51,6 dönümdür. Bu rakamlara bakılarak, bu dönemde Hazine arazilerinin arazisiz köylülere dağıtıldığı yolunda bir sonuç çıkarmak güçtür.
- Çünkü, dağıtılan bu arazilerin büyük kısmı kiraç mera arazisidir. Diğer yandan arazi dağıtılan bu ailelerden, üretim araçları eksik olanlara, sermaye (kuruluş, onarım ve çevirme sermayesi) ile canlı ve cansız demirbaş yeteri kadar verilememiştir.
- Bu nedenle, dağıtılan bu arazileri alanlar, söz konusu arazileri işleme yerine kiracı ya da ortakçılara vermişler bazen de büsbütün elden çıkarmışlardır.

Cumhuriyet Döneminde Arazi-İnsan İlişkileri

- 1950-1970 döneminde ekilen arazilerin genişliği 14,5 milyon hektardan 27,5 milyon hektara yükselmiş, bir başka deyişle bu arazilerin genişliği aşağı yukarı iki katına çıkmıştır.
- Bu dönem boyunca ekilişe açılan arazi 13 milyon hektara yükselirken, 1945 Ç.T.K. çerçevesinde köylüye dağıtılan arazi sadece 2,2 milyon hektardır.

Cumhuriyet Döneminde Arazi-İnsan İlişkileri

- 1950-70 döneminde ekilişe açılan arazilerin % 17'si devletçe arazisizlere dağıtılan hazine arazisi ve kalanı hazine arazilerinden gasp edilen arazilerdir. Bu gaspı yapanlar traktöre sahip olan büyük çiftçi aileleridir.
- Böylece 1945'de tarım arazisinin adaletsiz dağılımını düzeltmek için çıkarılan Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu istenildiği gibi uygulanamadığı gibi, bu kanunla dağıtılan arazilerin 6 katından fazlası, büyük arazi sahiplerince hazine arazilerinden çalınarak üretime açılmış ve sonuç olarak arazi dağılımındaki adaletsizlik daha da artmıştır.

Cumhuriyet Döneminde Arazi-İnsan İlişkileri

- **1973 Tarih ve 1757 Sayılı Arazi ve Tarım**
- **Reformu Kanunu:** 1945 Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'ndan sonra 1973 yılında Arazi ve Tarım Reformu Kanunu çıkarıldı ve bu kanun 1977 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi ve 1978 yılında yürürlükten kalktı.
- Beş yıl sonra yürürlükten kalkmıştır.

Cumhuriyet Döneminde Arazi-İnsan İlişkileri

- 1950'lere doğru başlayan makineleşme hareketi hem devlet arazilerinin büyük mülk sahipleri tarafından gasp edilmesi, hem de ortakçı, yarıcı statüsünde o zamana dek büyük mülkleri işleyen tarımcıların işsiz kalması sonucunu doğurmuştur.
- 1950 tarım sayımı sonuçlarına göre tarımda çalışan nüfusun % 17's araziye sahip değilken (ortakçı, yarıcı, kiracı ya da işçi durumunda iken), aynı oran 1960 yılında yapılan Köy Envanter Etüdüne göre % 32'ye yükselmiştir

Cumhuriyet Döneminde Arazi-İnsan İlişkileri

- Arazi mülkiyet dağılımındaki adaletsizlik, olduğu gibi tarım sektöründeki gelir dağılımına yansımıştır. Medeni Kanunda tarımsal arazilerin parçalanmasını engelleyen bir hüküm olmadığından, tarımsal işletmelerin sahip olduğu arazi birden çok parçaya bölünmüştür.
- Örneğin 1970 rakamlarına göre işletme başına düşen ortalama arazi parça sayısı 5,4'dür. Bu ise zaman kaybına neden olmakta ve yeni üretim tekniklerinin uygulanmasını engellemektedir.
- 1950'lerden itibaren çok partili demokratik düzenle birlikte uygulanan destekleme fiyatı, vergi ve kredi politikaları, büyük tarımsal işletmeler lehine olmuştur.